

JUSTIN MCCARTHY'NİN 'TÜRKLER VE ERMENİLER: MİLLİYETÇİLİK VE OSMANLI İMPARATORLUĞUNDA ÇATIŞMA' KİTABININ BÖLÜM BÖLÜM ÖZET VE ANALİZLERİ - 1

Ekin GÜNAYSU

Analiz No : 2015 / 22

26.10.2015

Giriş ve Birinci Bölüm

Türkler ve Ermeniler: Milliyetçilik ve Osmanlı İmparatorluğunda Çatışma adlı kitabının giriş ve birinci bölümünde Prof. Justin McCarthy, özellikle Batı toplumlarında yaygın olarak benimsenen, Türklerin, Ermenilerin tek taraflı katliamından sorumlu olduğu inancının temelinde Türklere karşı dine ve etnik kökene dayalı ayrımcılığın ve geleneksel ön yargıların bulunduğunu belirterek güçlü bir tez öne sürmektedir. Prof. McCarthy giriş bölümünde hem 1827'de İngilterede yayımlanan Blackwood's dergisinden, hem de Türklerin "sıkıcı, içine kapanık, oldukça huysuz ve duyarsız, neredeyse hepsinin cesur, savaşçı ve hatta acımasız ve büyük zulümler yapabilecek tıynette" olduklarını söyleyen August Keane'den ırkçı nitelikte alıntılar yaparak savunduğu fikirleri somutlaştırmakta ve kitabın ilk sayfalarından itibaren okuyucunun ilgisini çekmektedir. Bu iki kaynağa değinen McCarthy, Türklere karşı ırkçılığın Batı toplumunun genelinde yaygın olmasının yanı sıra entelektüel ve eğitimli kesimde de Türklere karşı ırkçı bir yaklaşımın hakim olduğunu göstermekle kalmamakta, aynı zamanda Türklere karşı olan ön yargıların ne kadar geniş bir alana yayıldığını etkili bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu bağlamda üzerinde durulması gereken bir diğer nokta ise Türklere karşı olan ön yargıların 20. Yüzyılda da kanıksanmaya devam etmiş olmasıdır. 1916 yılında I. Dünya Savaşı sırasında yayımlanan CASR/NER'ın Türkleri tanımlarken "'kana susamış Türkler'" ve "'Osmanlı sürüsü'", ifadelerini kullanmış olması bunun sadece bir örneğidir.

Kitabın giriş bölümünde Prof. McCarthy, ilerleyen sayfalarda ortaya koyduğu düşüncelerin sağlam temelini oluşturmakta ve kitabın içeriğine dair aydınlatıcı nitelikte olan üç temel noktaya değinmektedir. Öncelikle; İslamiyetin, Hristiyanlığın geleneksel bir düşmanı olarak görüldüğünü belirterek, Türklere karşı olan önyargıların dini boyutunu ele almış, ikinci olarak da Kafkasya ırkının, Türklerin de mensubu olduğu varsayılan "sarı ırklara" göre çok daha üstün olduğu kanısının nasıl ırk ayrımcılığının temelini oluşturduğunun altını çizmiştir. Bu bölümde son olarak Prof. McCarthy siyasetçilerin ve misyonerlerin nasıl şahsi

çıkarlarını korumak adına ayrımcılığa dayalı bu propagandayı kullandıklarını anlatmıştır.

Prof. McCarthy'nin kolay anlaşılır bir dil benimsemesi, kitabın ilk sayfalarından itibaren okuyucunun ilgisini güçlendirmektedir. *Türkler ve Ermeniler: Milliyetçilik ve Osmanlı İmparatorluğunda Çatışma*'da ele alınan tarihi olaylar, Türk -Ermeni ilişkilerine dair genel kabul gören yargılardan farklı bir gerçeklik ortaya koyduğundan, yazarın ileri sürdüğü düşünceler Batılı birçok okuyucu için alışılagelmişin dışında olsa da, McCarthy'nin mantık ve bilimsellik çerçevesinde ele aldığı bu çalışma sadece "'Korkunç Türkler Efsanesi'"ni çürütmekle kalmamakta, aynı zamanda Anadolunun tarihini objektif bir şekilde değerlendirerek Anadolu literatürüne önemli bir katkıda bulunmaktadır.

Prof. McCarthy kitabın birinci bölümüne, Doğu Anadolu ve Güney Kafkasyadan bahsederek başlamakta ve bu coğrafyanın güzelliğini vurgulamak için birçok düşünürün Fırat ve Dicle havzasını Cennet Bahçeleri olarak tanımladığına işaret etmektedir. Bu bölümün ilk paragrafları iklim ve topoğrafya başta olmak üzere, bölgenin genel coğrafik özelliklerini anlatmaktadır. Burada McCarthy, Doğu ve Güneydoğu Anadolu şehirleriyle Amerika'daki şehirlerde hakim olan iklim koşullarını karşılaştırarak, kitabın içeriğini özellikle Amerikalılar için ilginç kılmıştır.

Yazar, bölgedeki coğrafi zorlukların yöre insanına yarattığı sorunların altını çizdikten sonra, Türk, Kürt ve Ermeni nüfusları hakkında ayrıntılı bilgi vermektedir. Osmanlı dönemindeki Ermeni nüfusun özellikle Bursa (5%), Ankara (9%), İzmit (18%) ve İstanbul (9%) dağılımının üzerinde durmakta ve Batı Anadolu ve Avrupadaki Ermeni yoğunluğunun, Orta ve Doğu Anadoludakinden çok farklı olduğunu vurgulamaktadır. Prof. McCarthy ayrıca, Doğu Anadolu, Kilikya ve Rus Güney Kafkasyasının, iklimsel özelliklerini, demografik dağılımını ve din farklılıklarını içeren verileri, çok anlaşılır ve tutarlı bir şekilde, dört ayrı tabloda sunmuştur.

Yazar, demografik değerlendirmelerden sonra, eğitim alanına odaklanmakta ve görüşünü çok çarpıcı istatistiki verilere dayandırarak, "Ermenilerin, başka hiçbir alanda olmadıkları kadar eğitimde üstün bir konuma geldikleri sonucuna varmaktadır. Burada okuyucu, "1901 yılında orta okula giden sadece 201 Müslüman öğrenci" olduğunu, buna mukabil Ermeni özel okullarına 1,070, Amerikan misyonerlerinin okullarına ise 390 Ermeni öğrencinin gittiğini öğrenmektedir. Bu noktada McCarthy, Gregoryan, Katolik ve Protestan toplumlarının her birinin Amerikalı dini cemaatler tarafından desteklenen okulları olduğunu ve Ermenilerin, Amerika'dan gelen bağışlarla desteklenen misyonerlerin okullarında eğitimden yararlanacak ekonomik kaynaklara sahipken, "fakirleşen Osmanlı Devletinin eğitim alanında yabancıların ve Ermenilerin yaptığı harcamaları yapacak olanaklara sahip olmadığını" belirtmektedir. McCarthy'e göre, eğitim alanında finansal kaynakların eşitsiz bir şekilde dağılmasından doğan bu dengesizliklerden ötürü Ermeni nüfusu "daha eğitimli ve modern dünyaya daha rahat uyum sağlayabilen niteliğe" sahip olmuştur.

Birinci bölümün son kısmında Prof. McCarthy, Ermeniler ve Osmanlı Devleti arasındaki ilişkiyi ayrıntılı bir şekilde ele almakta ve Ermenilerin Avrupa finans sektörüne aşina olmalarından ve dil becerilerinden ötürü, Avrupalı tüccarlarla rahat iletişim kurabildiklerini, bu nedenle de "Avrupalı tüccarların, devletle ve Osmanlı pazarıyla ilişkilerinde Ermenilerin aracılık işlevi üstlendiklerini " vurgulamaktadır. Ayrıca, birçok Ermeni'nin Osmanlı'nın son

yıllarında Dışişleri, Hazine ve Maliye Bakanı olmak gibi devlet içinde önemli pozisyonlara getirildiklerinin de altını çizmektedir.

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: GÜNAYSU, Ekin. 2026. "JUSTIN MCCARTHY'NİN 'TÜRKLER VE ERMENİLER: MİLLİYETÇİLİK VE OSMANLI İMPARATORLUĞUNDA ÇATIŞMA' KİTABININ BÖLÜM BÖLÜM ÖZET VE ANALİZLERİ - 1." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2015 / 22. Ekim 26. Erişim Ekim 30, 2026. https://avim.org.tr/public/tr/Analiz/JUSTIN-MCCARTHY-NIN-TURKLER-VE-ERMENILER-MILLIYETCILIK-VE-OSMANLI-IMPARATORLUGUNDA-CATISMA-KITABININ-BOLUM-BOLUM-OZET-VE-ANALIZLERI-1-1

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır